

Ramon Alcoberro

L'home que mira

Un bloc de filosofia i pensament

Col·lecció Prisma - 16

L'HOME QUE MIRA

UN BLOC DE FILOSOFIA
I PENSAMENT

RAMON ALCOBERRO

Cossetània
EDICIONS

Primera edició: febrer del 2007

© Ramon Alcoberro
© Cossetània Edicions

Edita: Cossetània Edicions
C/ de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
Fax 977 61 43 57
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Romanyà-Valls, SA

ISBN: 978-84-9791-256-3

Dipòsit legal: B-4.191-2007

A Júlia, com sempre, com arreu, com tot.
A Lídia i Ramon, per l'evident
—que sempre és el més difícil.

Ayant donc formé le projet de décrire l'état habituel de mon âme dans la plus étrange position où se puisse jamais trouver un mortel, je n'ai vu nulle manière plus simple et plus sûre d'exécuter cette entreprise que de tenir un registre fidèle de mes promenades solitaires et des rêveries qui les remplissent quand je laisse ma tête entièrement libre, et mes idées suivre leur pente sans résistance et sans gêne.

ROUSSEAU; Rêveries du promeneur solitaire.
– Deuxième promenade.

DE BLOCS

De les coses bàsiques que per ara es poden fer a Internet (planes web, xats i blocs), el bloc és, sens dubte, l'exercici més descaradament narcisista que conec. Un bloc és per ell mateix exhibicionisme en estat pur. Sense un punt d'insuperable egolatria no es comprèn per què algú hauria d'estar penjat a Internet, explicant el que li passa i el que pensa —sovint a hores intempestives— a un públic desconegut, gairebé sempre desinteressat i de vegades senzillament inexistent, i fer-ho com si d'això en depengués la sort o el criteri de la humanitat sencera... Qualsevol que escriu blocs se sobrevalora inevitablement i tendeix a pensar que allò que a ell li passa és tan important que tothom ho ha de saber, òbviament per caure de cul, perfectament garratibat davant tant coneixement o tanta sensibilitat. El bloqueaire, escriptor enfebrat, sembla que t'està dient: “jo sé”, “jo tinc la línia correcta, la informació a punt, l'opinió certa, la dada amagada, el sentiment sublim”. Però els blocs són molt mentida —o més ben dit, participen de la confusió habitual entre estar comunicat i estar informat. I si segueixes un bloc com si fos la veritat profunda o, encara pitjor, si vius per escriure-hi compulsivament

(hi ha molta gent que està literalment penjada de comunitats blocaires arreu del món), pitjor per a tu.

El bloc és el millor refugi conegut per als marginals de la Societat de la Informació. Es pot definir com el bulevard de les idees a mig pair, el passeig dels neuròtics, el refugi dels adolescents perpetus, la tribuna dels polítics frustrats, el recer dels periodistes sense diari i l'altaveu dels mestrestites diversos. En definitiva, el bloc és el lloc predilecte dels cors trencats, el refugi de les carreres professionals en crisi i la rampa de llançament per a jovenalla incapaç de perdonar les queixalades de la vida. Tot plegat li dóna un aire perfectament filosòfic, en la mesura que és l'espai internàutic en què més fàcil resulta trobar idees en procés, tendències socials encara no prou fetes o propostes massa cuites i de mal pair. Un bloc resulta *naturaliter* filosòfic, quan la filosofia es concep com aquell espai en què l'indiferenciat, el mal intuït, el simplement probable o l'inesperat prenen cos i esdevenen idees per pensar. El basar internàutic m'ha donat més matèria de reflexió (confessem-ho) que la catedral acadèmica o que el cementiri polític. Per això m'ha agradat ésser-hi. Perquè al món virtual res no és per sempre i tot pot ser repensat (o esborrat, si cal) i perquè jugar amb les idees és potser l'única cosa seriosa que conec i sé fer.

L'home que mira ha estat viscut com el resultat d'un experiment: de primer es tractava només de divulgar petits comentaris de filosofia a la xarxa, en forma inevitablement dispersa, fragmentària, inacabada... però, aviat (al cap i a la fi, Internet és una eina de masses), l'experiència se'm va acabar escapant de

les mans. Allà on pretenia jugar a partir de la imatge rousseauiana del passejant solitari es va establir, de vegades, un diàleg filosòfic fructífer fins i tot per a molta gent que ni ha passat ni passarà mai per l'aula acadèmica d'un servidor en sentit físic. El meu bloc va acabar convertint-se en joguina col·lectiva d'una comunitat i l'home que mira, simplement, ha provat d'engrescar cada dia els lectors que bonament volien acostar-s'hi. El que acaba per "donar vida" a un bloc (o dit negativament: el que impedeix que un bloc acabi essent melmelada filosòfica) és, precisament, que es pugui respondre i polemitzar, que tothom hi entri, amb permís o sense, per dir-hi la seva. I que un desconegut pugui presentar, fins i tot, una esmena a la totalitat a alguna idea. Un bloc que funciona acaba essent una mena de racó de la plaça pública internàutica en què de vegades l'estirabot i la ironia poden més que la reflexió i la mesura. En alguna època fins i tot m'ha tocat inhabilitar la funció de "comentari" del text perquè s'escapava de la polèmica racional per entrar en terrenys relliscosos. He patit fins i tot semiterroristes de bloc (i algun assidu seriosament "malalt de bloc"); gent, sovint del gremi de l'ensenyament i de la traducció, però també rendistes, aturats crònics (que no deixen de ser una mena especial de rendistes) i estudiants; persones disposades a la carregada constant i diària, i especialistes a confondre l'intercanvi d'idees amb l'intercanvi de cops de puny, de manera que de vegades em pregunto d'on treuen el temps per tant com rallen.

Però sobretot cada bloc genera els seus *habitués* que acaben constituint una petita comunitat, de ve-

gades quasi monàstica. Suposo que no passa gaire sovint (a la Universitat catalana em temo que dec ser pràcticament l'únic —així de patètica transcorre la meva carrera professional!—), que un *profe*, tan acadèmic com calgui i sempre encorbatat (jo no sabria donar classe sense corbata, ni mal afaitat, què hi farem!) estigui disposat a perllongar la classe en un debat blocaire quasi interminable; però ja dèiem que l'eina crea addicció. La xarxa creix i amb ella el debat, tot i que espero, per bé de tots, que no m'acabi convertint en guru de ningú.

El bloc d'alcoberro.info, que no hauria estat mai encetat sense la cordial insistència d'Enric Faura (ell mateix curador de www.muntanya.net), ha tingut una vida intel·lectual complexa i autònoma: ha servit com a test i com a esborrany d'articles, com a espai de comentari marginal i com a ampliació d'algunes classes, com a refugi de dèries i com a destí natural de papers i esborrans, sovint a mig girbar. Amb tot això he mirat d'oferir gairebé cada dia una engruna de pensament divers. No sé si el lector ho trobarà massa críptic tot plegat; però aquesta (no vendre mai massa barat, no ser mai massa obvi) era la més òbvia intenció des del principi. Una condició del joc ha estat no explicar mai la meva vida privada, que de tota manera es pot intuir francament ensopidíssima, com correspon a un professor de passions mínimes i dèries llibresques. En el període que recull aquest llibre sobren lectures (al cap i a la fi la meva vida és, per opció, bàsicament contemplativa) però hi falten, per exemple, referències personals i viatges familiars que també n'hi va haver (un a Porto molt especial-

ment, però també les anades i vingudes de Girona al Montsià que formen part de la meua vida quotidiana). Senzillament vaig triar reservar-me algunes coses perquè no m'ha agradat mai viure en una *open house*. Sempre m'he guardat un bocí d'intimitat perquè identifico la intimitat amb la llibertat i em carreguen els idiotes que consideren que allò personal també és polític. Exposar allò més personal seria èxit segur a Internet, però del de debò important resulta obscè fer-ne lliçó.

El lector de blocs, o l'usuari habitual de qualsevol de les eines que permet Internet, no hauria de caure en la forçada ingenuïtat de considerar que "Internet és la vida". La vida sempre és massa complicada per a "estar". Compartir pensaments amb la gent que ens llegeix, sigui en llibre o a la xarxa, ens cura una mica del fracàs que hi ha en tot pensament. Escrit a bocins, i sovint a contracor del que sembla massa obvi, ara poso en paper un fragment d'un *Diari filosòfic*, pensat dia a dia, en la urgència de "dir alguna cosa", procurant ésser, si més no, imprevisible... Senzillament l'he pensat com una provatura. Em calia saber si un mitjà tècnic podia suportar l'escriptura, volgutament "dura" i sovint pedantesca del llenguatge filosòfic. Sembla que l'èxit de la prova —que per a la meua sorpresa ha convertit aquest bloc en un dels més seguits en llengua catalana— demostra que era possible filosofar a l'atzar de la xarxa (almenys en un cercle molt específic, donat a novetats i avantguardístic). En tot cas, la darrera paraula és del lector.

Només un últim mot d'agraïment a tots els qui han deixat comentaris al bloc i l'han seguit durant

aquests tres anys. A la Mireia (“Albertine disparue”), a les Floretes (tres eren tres), a en Pere L. (gràcies, “imagine”, la teva part ha estat difícil), a en Robert (malgrat els rotllos salvatges que ens carda), a l’Anna S. i a unes dotzenes d’alumnes (de Girona i de la UOC) que han volgut discutir amb mi. A Enric Faura, òbviament per plantejar-me el repte. I com sempre a Júlia, Lúdia i Ramon per suportar-me.

R.A.

NOVEMBRE

11 novembre 2004

Posem que un home sol escriu un bloc

Posem que un home sol, més aviat saberut, pessimista i inestable, escriu un bloc. Posem que ara les nits són llargues i que l'home comença a notar que es fa vell. Posem que l'home viu voltat de llibres i té una desagradable tendència a l'autocompassió. Posem que un bloc sigui una teràpia personal per no pagar el psiquiatre o el capellà. Demà continuarem.

12 novembre 2004

Posem que l'home sol només mira

Posem que algú volia convertir-se en lector i al cap dels anys, s'ha convertit, tan sols, en "lectura": val a dir, en un pedant quasi perfecte. Però un pedant és un home modest, que atribueix als altres els seus propis pensaments. Costa molt arribar a ser pedant amb cert estil. Els pedants confonen els llibres i la vida. Per això cada cop en queden menys. Potser per això el tema dels millors escrits d'Artaud era: "per què no puc escriure llibres?" I la resposta és: perquè

ja estan escrits i no els he escrit jo, caram! Aquesta és la ferida narcisista (expressió pedantíssima) que porta al cor tot bon lector. Al cap i a la fi, l'home que escriu el bloc només mira. Un pedant sap perfectament que res no és tan important com les formes. Ho hauria de tenir en compte ara que em poso a escriure un bloc. Demà més.

12 novembre 2004

L'home que mira

Hi ha qui sap, hi ha qui no sap i hi ha qui mira. Segons una llegenda tardana, tramesa per Jàmblic però sembla que farcida a l'època hel·lenística, Pitàgores deia que només els homes que van a la fira per mirar poden ser anomenats “filòsofs”. Serà, doncs, per a ells que treballem. Perquè només la raça dels homes que miren, dubten i somriuen ens pot salvar de la vulgaritat, que ara s'anomena opinió pública. És la capacitat de la mirada per continuar veient més enllà de les aparences el que determina la vida filosòfica. Ja ho va dir Plató: per al saber i no per a les opinions s'ha fet la filosofia. Demà més.

13 novembre 2004

L'home que mira i la política

L'home que mira es posa pedant i cita Jàmblic —tot un èxit (vegeu el post anterior: francament incomprensible; ergo pedant). Però ¿qui mira de debò: l'home que escriu o tu que em llegeixes? Borges feia

meravelles jugant a mirar i ser mirat; per això era cec, naturalment. Però l'home que mira no és Borges —sembla obvi. Se sap de cor, això sí, totes les anècdotes apòcrifes borgianes —o quasi. Li agrada més, però, aquella frase de la mare de Pessoa que quan li comentaven la fama, pòstuma, del seu fill, s'exclamava: *Fixi's si s'està fent famós el meu Fernando, que el coneixen fins i tot a Porto*. L'home que mira es pregunta: algun dia em llegiran a Alcanar? La glòria desitjable és ser llegit a Alcanar o a Rasquera, òbviament.

13 novembre 2004

L'home que mira i la política (II)

L'home que mira no té una especial dèria política (de fet, aspira a no tenir ni dèries), però recorda aquell poema d'un tal Manuel de Palacio, poeta del segle XIX que algú va anomenar “El Implacable”. I de moment, res més. O potser demà...

*Política, arte ramplón
que se aprende mal y pronto
y en la española nación
es constante ocupación
de algún sabio y mucho tonto.
Tiene por madre la intriga;
llamóla el favor amiga;
hiere una vez y otra halaga
y, según desune o liga,
lo mismo pega que paga.*

14 novembre 2004

L'amic valencià de l'home que mira

Un amic valencià —i a sobre wittgenstenià; perversió o saviesa doble— m'envia per e-mail una dita molt sàvia: *A la fira no vages si no tens diners, voràs moltes coses i no compraràs res*. I comenta: “Bé, supose que si substituïm la fira per un bar de senyoretetes, la cosa queda igual, o fins i tot millor. No hi ha dubte, el món està ple de filòsofs perquè: ¿quants dels qui entren en un puticlub, hi pugen?” Exacte, concís i correcte. Fins i tot una mica brutal. De fet, l'amic valencià defineix Espanya com *el país en què la gent fuma Fàries* i d'aquesta manera suposo que s'acaben els plets nacionalistes. València és, gràcies a Déu, la millor reserva espiritual del materialisme, somriu l'home que mira.

15 novembre 2004

L'home que mira i els uzbeks (s'escriu així?)

L'home que mira ha trobat en un llibrot qualsevol un experiment de Luria (un psicòleg rus) amb una tribu d'uzbeks, que sembla que tenien fama de talosos i de raonar amb poca lògica. Luria, després de passar-los la tirallonga de tests, va demostrar que no era cosa que els uzbeks fossin incapaços de comprendre el raonament del *modus ponens*; senzillament no reconeixien cap valor de prova al tal *modus ponens*: només se'n fiaven del que havien vist personalment i no de cap raonament abstracte.

L'home que mira s'ha sentit, per un cop, profundament impressionat per la saviesa uzbeka. Què carai!

Potser passar per la vida dedicant-se a una cosa tan rara com la filosofia, i procurar que no et prenguin el pèl, té alguna cosa de “fer-se l’uzbeck”. Demà més.

16 novembre 2004

L'home que mira i el llenguatge

“El que més em fascina del llenguatge ambigu —deia l’home que mira— és que resulta estranyament precís”. I esmentava la placa d’un metge de Sevilla: *Doctor XX. Enfermedades venéreas. Sífilis. 90% curas. Amén.*

17 novembre 2004

L'home que mira i les errades de tipografia

L’home que mira coneix un savi fascinat per les errades de tipografia que milloren el text. Per exemple, quan Franco va viatjar a Portugal, en els anys de la fam, un diari de Badajoz publicà com a titular: *Espanñoles ilusos* [per “y lusos”] *aclaman al Caudillo*. El director, fulminantment cessat, morí de cirrosi galopant. Després direu que no hi ha justícia històrica.

18 novembre 2004

L'home que mira se sorprèn

L’home que mira se sorprèn que alguna gent sigui capaç de resoldre problemes reals que no té, provocant-se’n de nous i perfectament imaginaris. Exemple: com que ens demanen un nou Estatut els oferim la llei de matrimonis homosexuals.

19 novembre 2004

L'home que mira i l'imaginari

L'home que mira s'ha sentit fascinat de sempre per la teoria de la veritat de Hegel. Segons Hegel hi ha dues menes de veritats. La del moment i la del procés. La dels arbres i la del bosc. La del dia i la de l'any. Aquesta és la mena de filosofia elegant que necessita tenir mà al poder; tot cal que siguin evolucionacions, processos i temps al temps. A llarg termini, en conseqüència, tots morts i s'acaba el problema. Crear un problema fictici quan hi ha un problema real demostra una bona comprensió del hegelianisme polític a l'hora actual. O qui pregunta ja respon.

Diuen que ha mort Miquel Porter Moix. La gent com en Miquel no moren, perquè saben —com Epicur— que la mort no és res, però no és el no-res. Són persones discretes que se'n van.

20 novembre 2004

L'home que mira en la ciutat deserta

L'home que mira aprofita un dissabte de futbol nocturn per fer de "passejant solitari" a la seva ciutat adoptiva. L'home que mira ha comptat una processó laica de fins a quatre taxis a la cantonada d'una Gran Avinguda. El sorprèn que els carrers sense ni una ànima estiguin malgrat tot tan plens de taxis amb el llum verd, que quan passen a l'altura d'un hipotètic client alenteixen la velocitat, potser sorpresos ells també de trobar, entre la fosca de les voreres, un individu que mira aparadors de les botigues, un individu

extraordinàriament gras i lleig amb una gavardina bruta pengim-penjam i un llibre sota l'aixel·la.

Només hi havia una parella al restaurant japonès de la cantonada de casa; per cert, feien cara d'intentar recompondre una relació que temps enrere degué ser important. Per alguna estranya associació mental l'home que mira ha recordat un paràgraf d'un escrit seu sobre Hegel que no va saber —o poder— acabar fa anys, i que jeu desat al calaix atapeït dels inèdits. El text deia, si fa no fa: *El problema hegel·lià no consisteix a dilucidar si poden aparèixer noves perspectives perquè aquesta és una qüestió fàcticament decidida de fa temps; i és obvi que sí que poden. El problema és esbrinar si les noves perspectives tenen sentit.* L'home que mira pensa que una ciutat sense humans, o una parella trencada que ho torna a provar citant-se en un restaurant de sushi, són coses amb poc sentit. Però llavors el Barça marca, de penal just, un tres a zero i, lentament, les perspectives tornen a encaixar.

21 novembre 2004

La història concentrada i l'home que mira

Mirar és, vulguem-ho o no, una activitat femenina. Durant el barroc, el rector de Vallfogona ja va dedicar un poema a la dona que mira per la finestra, un tòpic italianitzant molt de l'època. Poema que, val a dir-ho, glossà admirablement Rosselló-Pòrcel. Mirar per la finestra, més que mirar per Internet, ens acosta la vida. Les finestres conviden a la indiscreció. Per

això sant Escrivà de Balaguer, al *Camino*, exigia que el seu acòlit, ben mascle, no fos *oliscón ni ventanero*, expressió gràfica que per ella sola val un llibre.

Mirar és una gran cosa: dit en clau pedant permet acostar-se a una versió “femenina” i gens hegeliana de la història. M’explicaré: per a Hegel, la veritat (que és la història de la racionalitat) es copsa en el trajecte, en el pas del temps, en el procés, en el desplegament. Però qui mira intueix, ben al contrari, que tota la veritat està *in nuce*, com encongida i concentrada en la més mínima anècdota d’un moment; la veritat està destinada a perviure tan sols si algú copsa com a significatiu el que per a altres seria només una insignificància. L’home que mira pretén veure la història en la concentració del temps, en un punt de densitat infinita. No li sembla significatiu el trajecte, que al cap i a la fi només certifica la presència abassegadora del temps, sinó la intenció d’una mirada que completa i atorga sentit a l’acció.

22 novembre 2004

La “segona virginitat” i l’home que mira

Si algun nietzschia llegís *La Vanguardia* —cosa prou difícil; per a un nietzschia fa més *El Mundo* de Madrid— avui es fotria un tip de riure amb la notícia de la p. 41 segons la qual: *Varias organizaciones evangelistas ofrecen la idea de la “segunda virginitad” para quien haya pecado*. Ho hauré de comentar a Marta M. (hola, Marta, saludaaa!) que quan s’ho va fer amb un moro molt simpàtic de la ONG

en què treballava, em va dir, mig en secret: “Em vaig quedar tan a gust que no saps com m’hauria agradat tornar a ser verge!”

Nietzsche va escriure que el cristianisme era cosa de filologia, i la notícia m’hi ha fet pensar. Sembla que en hebreu i en arameu la paraula “verge” no existeix. Cosa comprensible en una societat petita, perseguida i militaritzada que ahir com avui necessitava fills per a la guerra. El que existeix en hebreu és un mot que vol dir “pura”, mal traduït al grec (en què *parthenos* vol dir verge sexual; d’on “Partenó”: temple de la verge; de res).

L’home que mira se sorprèn que els evangelistes confonguin la solteria amb el celibat i la virginitat amb la puresa. Però l’important és que la Marta M. va ser feliç i que, com ella sap prou bé, la virginitat i la puresa són, de fet, situacions fàcticament incompatibles.

23 novembre 2004

L’home que mira i la “causa” de la moral

A *Sérvic inutile* (1953), Montherlant (qui el llegeix?) va escriure un paràgraf que l’home que mira esmenta sovint quan li toca explicar el “nihilisme” a classe de filosofia. Fa així: *Jo sempre vaig pensar que era possible fonamentar alguna cosa en el menyspreu; ara sé què és: la moralitat.*

Als diaris d’avui l’església de la Inquisició i del Dijous Sant (la meva) es proclama defensora de la vida —llàstima gran que no se’ls hagués acudit, per exem-

ple, defensar la vida el 1936, caram!— i de la moralitat amb majúscules. Però, és clar, es tracta d'una moral del menyspreu, que confon la vida natural i divina amb la vida miserable i medicalitzada.

La bisbetada diu que volen “negociar” la seva posició amb l'Estat: ¿algú s'imagina, seriosament, què deu voler dir una “negociació” de la moralitat? Confonen negociar amb “dialogar”: per ignorar, ni tan sols saben que el diàleg és gratuït, mentre un negoci es fa pel benefici.

L'home que mira deixa escapar un tren de Sarrià ple de sud-americanes que van a netejar pisos de rics a les Tres Torres i remuga que més valdria fonamentar la moral en la pietat. Cal urgentment una església de la resurrecció que impedeixi als catòlics continuar fent el ridícul. Però després, a l'oficina, l'home que mira té un matí molt complicat i a l'hora del cafè ja haurà oblidat els bons propòsits.

24 novembre 2004

Cultes, conversadors i homes que miren

En un text breu que s'anomena, precisament, *Sobre l'escriptura d'assaigs*, Hume distingeix, *pel que fa a la part refinada de la humanitat* (val a dir, a l'única part de la humanitat que li interessava), entre *cultes* (“els qui han triat com a camp les operacions més difícils de la ment”) i *conversadors* (“que uneixen a la disposició sociable un gust pel plaer”, en els seus mots estrictes). En un hotel d'un país del nord, un home que mira es planteja si, d'ençà